# JAK SE VYSOKOŠKOLŠTÍ STUDENTI NAUČILI ANGLICKY? VÝSLEDKY PILOTNÍ STUDIE CHYB V MLUVENÉM PROJEVU

## HOW DID UNIVERSITY STUDENTS LEARN ENGLISH? RESULTS OF A PILOT STUDY OF ERRORS IN SPOKEN ENGLISH

**Zdeňka Neumanová**[1]

[1] Katedra anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta, Masarykova Univerzita, Brno

**Abstrakt**

V příspěvku budou prezentovány dílčí výsledky pilotní studie zaměřené na analýzu gramatických chyb v projevu 5 studentů angličtiny jako cizího jazyka na vysoké škole. Cílem studie bylo ověřit navrženou metodologii výzkumu zejména při kompilaci žákovského korpusu a při následné chybové analýze. Výsledky ukázaly, že metodologie výzkumu žákovského jazyka byla zvolena vhodně a analýza odhalila kromě problematických oblastí mluveného projevu studentů angličtiny i výrazné rozdíly v produkci jednotlivých studentů. Na základě analýzy byly pak navrženy změny v postupu pro budoucí výzkum.

***Klíčová slova:*** *angličtina jako cizí jazyk, gramatická chyba, chybová analýza, žákovský korpus*

**Abstract**

Some preliminary results of an analysis focusing on grammatical errors in the speech of Czech EFL learners will be reported in the contribution. Speech produced by 5 EFL learners was analysed in detail. The aim of the pilot study was to test the selected methodology concerning data collection and analyses. The results of the analysis revealed problematic areas of language produced by EFL learners and a significant amount of heterogeneity in individual productions, and proved the feasibility of the method. Possible improvements were suggested for the benefit of future research.

***Keywords:*** *EFL, grammatical error, error analysis, learner corpora*

## 1 Úvod

V příspěvku budou prezentovány dílčí výsledky výzkumu z oblasti osvojování angličtiny jako cizího jazyka (L2), ve kterém bylo využito analýzy žákovského korpusu. Výzkum se zaměřoval na gramatické chyby v mluveném projevu vysokoškolských studentů angličtiny. Analýza projevu studentů byla doplněna o data z dotazníku, jenž se zaměřil mimo jiné na způsoby osvojování L2 a umožnil tak nahlédnout hlouběji do problematiky jazykové akvizice. Výsledky ukázaly, že jazyková přesnost se u jednotlivých studentů výrazně liší, stejně jako jazykové vzdělání a aktivity spojené s osvojováním cílového jazyka.

## 2 Teorie

Jedním z klíčových pojmů pro tento příspěvek je *žákovský jazyk*, jenž lze vymezit jako mluvený/psaný jazyk produkovaný lidmi, kteří se učí cizí jazyk (Ellis & Barkhuizen, 2004, s. 4). Pozornost je při jeho studiu často věnována jeho specifickým rysům, jako je například jazyková přesnost. Ta je v mém projektu chápána jako míra výskytu chyb (Tůma, 2013, s. 93) a patří mezi důležité aspekty jazykového projevu. K přesnosti projevu studentů již bylo napsáno mnoho, často ve spojitosti s obtížností demarkace konceptu chyby, které jsou často chápány jako odchylka od jazykové normy.

Metodologicky pak lze k žákovskému jazyku, obzvláště ve spojení s přesností, přistupovat z pohledu chybové analýzy, pro niž je typické zaměření se na nesprávné a nevhodné promluvy (Corder, 1981). Chybová analýza, jež obnáší studium a interpretaci chyb produkovaných osobami učícími se cizí jazyk, byla popsána Corderem (1981), který považuje chyby za důkaz, že student prozkoumáv á systém nového jazyka.

## 3 Metodologie výzkumu

Pilotní studie se zúčastnilo 5 studentů, jejichž mluvený projev byl během 15minutových rozhovorů nahráván. V přepisech rozhovorů byly identifikovány chyby, které byly opatřeny příslušnou značkou a dále analyzovány. Chyba byla chápána jako odchylka od jazykové normy a systém značkování žákovského korpusu byl navržen na základě gramatické stavby jazyka. Po identifikaci problematických

oblastí žákovské angličtiny byly zmapovány a adekvátně vysvětleny možné příčiny vzniku nejčastějších chyb s implikacemi pro didaktiku angličtiny.

Výzkum byl doplněn o informace z osobního dotazníku, ve kterém studenti odpovídali na otázky týkající se současného i předchozího studia angličtiny a dalších aktivit spojených s osvojováním angličtiny, a který obohatil poznatky z výzkumu o údaje z českého kontextu.

## 4 Výsledky

Analýza ukázala, že studenti vykazují značné rozdíly jak v rozsahu projevu, který za stejný čas vyprodukují, tak i ve frekvenci chyb, které jsou v jejich projevu přítomné. Toto zjištění potvrzuje důležitost sběru osobních dotazníků, z nichž bylo možné usoudit některé z důvodů pro tuto výraznou odlišnost. Dotazník dále umožnil obohatit poznatky z výzkumu o specifické kontextuální informace a důležité údaje z českého vysokoškolského kontextu, jako jsou například strategie osvojování angličtiny, nebo četnost a způsoby jejího využívání.

Nejčastějšími chybami jsou podle analýzy chyby v substantivech, slovesech a předložkách. V rámci chyb v substantivech se jako nejproblematičtější ukázala kategorie zahrnující členy. Mezi slovesy, druhé nejproblematičtější lingvistické kategorii, se nejčastěji chybovalo v časech, které tak v této kategorii reprezentovaly téměř 60 % všech chyb. U předložek byla naprostá většina chyb založena na chybném použití předložek jednoduchých.

## 5 Závěry a diskuse

Ačkoli jsou data pro pilotní studii v některých ohledech omezena, lze konstatovat, že analýza poskytla důkazy o tom, jak byl cizí jazyk učen a jak studenti poznali pravidla cílového jazyka a umožnila proniknout do problematiky jazykové přesnosti v mluveném projevu vysokoškolských studentů.

Data prokázala podstatnou různorodost v produkci studentů, z tohoto důvodu navrhuji v budoucím výzkumu hodnotit jazykovou zdatnost participantů.

Nejčastější chyby, kterých se studenti v mluveném projevu dopouštěli, byly chyby v substantivech, slovesech a předložkách. Tento výsledek podporuje

například tvrzení Leacocka a kol. (2014), kteří uvádějí časté chyby v předložkách, členech a kolokacích. Gráf (2015, s. 4) pak ve své analýze přesnosti studentů angličtiny popsal dvě nejčastější skupiny chyb: členy a slovesné časy. Co se týče výstupů analýzy korpusu v oblasti gramatických chyb, zjištění poukázala na nutnost detailnější analýzy tří nejčastějších chybových kategorií: substantiv, sloves a předložek.

## 6 Literatura

Corder, S.P. (1981). *Error Analysis and Interlanguage*. Oxford University Press.

Ellis, R., & Barkhuizen, G. (2005). *Analysing learner language*. Oxford University Press.

Gráf, T. (2015). *Accuracy and fluency in the speech of the advanced learner of English*. Univerzita Karlova v Praze.

Leacock, C., Chodorow, M., Gamon, M., & Tetreault, J. (2014). *Automated Grammatical Error Detection for Language Learners: Second Edition (Synthesis Lectures on Human Language Technologies)*. Morgan & Claypool Publishers.

Tůma, F. (2013). Korpusová analýza jazykové přesnosti v písemném projevu studentů angličtiny jako cizího jazyka. *Pedagogická orientace*, *23*(1), 92–111.